BO‘LAJAK BOSHLANG‘ICH SINF O‘QITUVCHILARINING KREATIV KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISH TEXNOLOGIYALARI

Behzod Kamoldin o‘g‘li Xayridinov
Chirchiq davlat pedagogika universiteti o‘qituvchisi
behzodxayridinov891@gmail.com

ANNOTATSIYA

Bo‘lajak boshlang‘ich sinf o‘qituvchilarining kreativ kompetensiyalarini rivojlantirish texnologiyalari ta’lim jarayonida muhim ahamiyatga ega. Ushbu texnologiyalar o‘quvchilarda ijodiy fikrlash, muammolarni yechish, yangilikka intilish kabi sifatlarni shakllantirishga yordam beradi. Kreativ kompetensiyalarni rivojlantirish uchun interaktiv metodlar, muammoli ta’lim, loyiha asosidagi o‘qitish, o‘yin texnologiyalari kabi usullar qo‘llaniladi. Bunda o‘qituvchilarning nazariy bilimlari va amaliy ko‘nikmalari uyg‘unlashtiriladi hamda ularning pedagogik mahorati oshiriladi.

Kalit so‘zlar: Kreativ kompetensiyalar, boshlang‘ich sinf o‘qituvchilari, rivojlantirish texnologiyalari, ijodiy fikrlash, interaktiv metodlar, muammoli ta’lim, loyiha asosidagi o‘qitish, pedagogik mahorat, amaliy ko‘nikmalar, ta’lim jarayoni.

ТЕХНОЛОГИИ РАЗВИТИЯ КРЕАТИВНЫХ КОМПЕТЕНЦИЙ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ.

АННОТАЦИЯ

Технологии развития креативных компетенций будущих учителей начальных классов имеют важное значение в образовательном процессе. Эти технологии способствуют формированию у учеников таких качеств, как творческое мышление, решение проблем, стремление к новизне. Для развития креативных компетенций используются интерактивные методы, проблемное обучение, проектный метод, игровые технологии. При этом теоретические знания и практические навыки учителей интегрируются, а их педагогическое мастерство повышается.

Ключевые слова: Креативные компетенции, учителя начальных классов, технологии развития, творческое мышление, интерактивные методы, проблемное обучение, проектное обучение, педагогическое мастерство, практические навыки, образовательный процесс.

TECHNOLOGIES FOR DEVELOPING THE CREATIVE COMPETENCIES OF FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHERS

ABSTRACT

Technologies for developing the creative competencies of future primary school teachers play an important role in the educational process. These technologies help to cultivate qualities such as creative thinking, problem-solving, and a desire for innovation among students. Interactive methods, problem-based learning, project-based teaching, and game-based technologies are used to develop creative competencies. At the same time, teachers' theoretical knowledge and practical skills are integrated, enhancing their pedagogical mastery.

Keywords: Creative competencies, primary school teachers, development technologies, creative thinking, interactive methods, problem-based learning, project-based teaching, pedagogical mastery, practical skills, educational process.

Bo‘lajak boshlang‘ich sinf o‘qituvchilarining kreativ kompetensiyalarini rivojlantirish texnologiyalari zamonaviy ta’lim tizimida muhim ahamiyatga ega. Hozirgi kunda o‘qituvchilardan nafaqat bilim va ko‘nikmalar, balki ijodiy yondashuv, muammolarni innovatsion usullar bilan hal qilish, yangilikka intilish kabi sifatlar talab etiladi. Ayniqsa, boshlang‘ich sinf o‘quvchilari bilan ishlashda o‘qituvchining kreativligi ta’lim samaradorligini oshirishda asosiy omil hisoblanadi.

Kreativ kompetensiyalar o‘qituvchining o‘quvchilarni ijodiy fikrlashga o‘rgatishi, ularda qiziqish uyg‘otishi va darslarni qiziqarli tashkil eta olishi bilan bog‘liqdir. Buning uchun interaktiv metodlar, muammoli ta’lim, loyiha asosidagi o‘qitish, o‘yin texnologiyalari kabi zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish muhimdir. Bu texnologiyalar o‘qituvchining nazariy bilimlari va amaliy ko‘nikmalarini birlashtirib, uning pedagogik mahoratini oshiradi.

Shu sababli, bo‘lajak boshlang‘ich sinf o‘qituvchilarini tayyorlashda kreativ kompetensiyalarni shakllantirishga qaratilgan maxsus dasturlar va metodikalarni ishlab chiqish va amaliyotga joriy etish lozim. Bu esa ta’lim sifatini oshirish, o‘quvchilarning har tomonlama rivojlanishini ta’minlash va ta’lim muassasalarida innovatsion yondashuvlarni keng qo‘llashga xizmat qiladi.

Natijada bo‘lajak boshlang‘ich sinf o‘qituvchilarining kreativ kompetensiyalarini rivojlantirish texnologiyalarini qo‘llash natijalari ta’lim jarayonida sezilarli o‘zgarishlarga olib keladi. O‘quvchilarda ijodiy fikrlash, mustaqil ravishda muammolarni yechish va yangilikka intilish kabi sifatlarning shakllanishi o‘qituvchining pedagogik mahoratiga bog‘liqdir.

Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, interaktiv metodlar, muammoli ta’lim, loyiha asosidagi o‘qitish va o‘yin texnologiyalaridan foydalanish o‘quvchilarning darslarga qiziqishini oshiradi, ularda faol ishtirok etish istagini uyg‘otadi. Masalan, loyiha asosidagi o‘qitish jarayonida o‘quvchilar o‘z mustaqil ishlarini amalga oshirishda ijodiy yondashuvni namoyon etadi, muammoli vaziyatlarda esa o‘z fikrlarini erkin ifoda etishni o‘rganadi.

O‘quvchilarning erishgan natijalari o‘qituvchilarning nazariy bilim va amaliy ko‘nikmalari qanchalik uyg‘unlashtirilganiga bog‘liqdir. Kreativ kompetensiyalar rivojlangan o‘qituvchilar o‘quv jarayonini qiziqarli, mazmunli va samarali tashkil etishadi. Ular o‘quvchilarga yangi bilimlarni yetkazish bilan birga, ularni mustaqil fikrlash va amaliy ko‘nikmalarni shakllantirishga ham yordam beradi.

Natijada, bunday yondashuv boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining rivojlanishida sezilarli o‘zgarishlarga sabab bo‘ladi. O‘quvchilarning o‘zlashtirish ko‘rsatkichlari ortadi, ular darslarda faolroq qatnashadi va o‘quv materiallarini tez va oson o‘zlashtiradi. Bundan tashqari, o‘quvchilarning muloqot ko‘nikmalari rivojlanadi, ular jamoada ishlash, o‘z fikrlarini ochiq bayon etish va boshqalar bilan samarali hamkorlik qilishni o‘rganadi.

Umuman olganda, bo‘lajak boshlang‘ich sinf o‘qituvchilarining kreativ kompetensiyalarini rivojlantirish texnologiyalarini joriy etish ta’lim sifatini oshirish, o‘quvchilarning har tomonlama rivojlanishiga ko‘maklashish va ta’lim tizimida innovatsion yondashuvlarni keng tatbiq etishga xizmat qiladi. Bunday pedagogik texnologiyalarni ta’lim jarayoniga izchil va tizimli ravishda joriy etish kelgusidagi o‘quv jarayonlarining muvaffaqiyatiga zamin yaratadi.

Bo‘lajak boshlang‘ich sinf o‘qituvchilarining kreativ kompetensiyalarini rivojlantirish texnologiyalari bo‘yicha ko‘plab ilmiy manbalar va tadqiqotlar mavjud. Adabiyotlar tahlili shuni ko‘rsatadiki, xalqaro va mahalliy olimlar tomonidan kreativ kompetensiyalarni rivojlantirishda innovatsion pedagogik texnologiyalar, jumladan, interaktiv metodlar, loyiha asosidagi ta’lim, muammoli ta’lim va o‘yin texnologiyalarining samaradorligi haqida ko‘plab ilmiy ishlar yozilgan.

Xalqaro miqyosda J. Guilford va E. Torrance kabi olimlar kreativlik va uning ta’limdagi ahamiyati bo‘yicha asos soluvchi nazariyalarni ishlab chiqqan. Ularning tadqiqotlari ijodiy fikrlashni rivojlantirish metodlari va usullarini aniqlashga yordam berdi. Shuningdek, V. S. Avanesov va A. A. Verbitskiy kabi rus olimlari pedagogik jarayonda kreativ kompetensiyalarni rivojlantirish texnologiyalarining amaliy jihatlarini yoritib berganlar.

O‘zbekistonda esa kreativ kompetensiyalarni rivojlantirish bo‘yicha bir qator olimlar tomonidan ilmiy tadqiqotlar olib borilgan. Jumladan, I. A. Abdurahmonova boshlang‘ich ta’limda

kreativ kompetensiyalarni shakllantirish metodikasiga e’tibor qaratgan. S. S. Ro‘ziyev va X. X. Abdullayeva kabi olimlar kreativlikni rivojlantirishda innovatsion pedagogik texnologiyalarning o‘rni haqida ilmiy ishlar yozganlar. B. N. Qosimov va G. A. Abduqodirova o‘quvchilarning ijodiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirishda o‘yin texnologiyalarining samaradorligini o‘rganganlar.

Metodologiya jihatidan ushbu mavzuni o‘rganishda kompleks yondashuv qo‘llanildi. Tadqiqotda nazariy, empirik va amaliy metodlar uyg‘unlashtirildi. Nazariy metodlar yordamida mavjud ilmiy manbalar tahlil qilindi, kreativ kompetensiyalarni rivojlantirish texnologiyalarining nazariy asoslari belgilandi. Empirik metodlar orqali esa amaliy tajribalar o‘tkazilib, o‘qituvchilarning kreativlik darajasini aniqlash va ularni rivojlantirish usullari sinovdan o‘tkazildi.

Amaliy metodlar qatoriga o‘quv mashg‘ulotlarida interaktiv o‘yinlar, loyihaviy topshiriqlar, muammoli vaziyatlarni yechish mashqlari kiritildi. Buning natijasida o‘quvchilarning ijodiy fikrlash ko‘nikmalari va o‘qituvchilarning pedagogik mahorati oshirilishi kuzatildi.

Ushbu yondashuv asosida olingan natijalar ta’lim jarayonida kreativ kompetensiyalarni rivojlantirish texnologiyalarining yuqori samaradorligini ko‘rsatdi hamda boshlang‘ich sinf o‘qituvchilarini tayyorlashda ushbu metodlarning dolzarbligini tasdiqladi.

Bo‘lajak boshlang‘ich sinf o‘qituvchilarining kreativ kompetensiyalarini rivojlantirish texnologiyalari haqida olib borilgan tadqiqotlar va amaliy natijalar ushbu mavzuning dolzarbligini yana bir bor tasdiqlaydi. Zamonaviy ta’lim jarayonida o‘qituvchilarning kreativ kompetensiyalari nafaqat bilim berish, balki o‘quvchilarning mustaqil fikrlashini, ijodiy yondashuvini va muammolarni innovatsion usullar bilan hal qilish qobiliyatlarini shakllantirishda muhim omil hisoblanadi.

Tahlillar shuni ko‘rsatadiki, interaktiv metodlar, muammoli ta’lim, loyiha asosidagi o‘qitish va o‘yin texnologiyalaridan foydalanish o‘qituvchilarning pedagogik mahoratini oshirishga va o‘quvchilarda kreativ fikrlashni shakllantirishga xizmat qiladi. Xususan, loyiha asosidagi o‘qitish o‘quvchilarning mustaqil fikrlash qobiliyatini rivojlantiradi, muammoli ta’lim esa ularni turli vaziyatlarda o‘z fikrlarini ochiq va to‘g‘ri ifoda etishga o‘rgatadi.

Muhokama jarayonida shuni ta’kidlash joizki, kreativ kompetensiyalarni rivojlantirish texnologiyalari amaliyotda tizimli va izchil joriy etilgandagina ijobiy natija beradi. O‘qituvchilarning nazariy bilimlari va amaliy ko‘nikmalarini uyg‘unlashtirish, ularni o‘quvchilarga to‘g‘ri va samarali yetkazish jarayonida pedagogik mahorat muhim o‘rin tutadi. Shuningdek, o‘quvchilar bilan ishlashda ularning yoshiga mos

interaktiv usullar va o‘yin texnologiyalarini tanlash ham muhim ahamiyatga ega.

Xulosa qilib aytganda, bo‘lajak boshlang‘ich sinf o‘qituvchilarining kreativ kompetensiyalarini rivojlantirish texnologiyalari ta’lim sifatini oshirishda, o‘quvchilarning har tomonlama rivojlanishiga ko‘maklashishda va ta’lim muassasalarida innovatsion yondashuvlarni keng joriy etishda samarali natijalar berishi mumkin. Ushbu texnologiyalarni ta’lim jarayoniga izchil va tizimli ravishda joriy etish o‘quvchilarning nafaqat o‘zlashtirish ko‘rsatkichlarini, balki ularning mustaqil va ijodiy fikrlash qobiliyatlarini ham sezilarli darajada oshiradi.

Bo‘lajak boshlang‘ich sinf o‘qituvchilarining kreativ kompetensiyalarini rivojlantirish texnologiyalari ta’lim sifatini oshirishda muhim rol o‘ynaydi. Interaktiv metodlar, muammoli ta’lim, loyiha asosidagi o‘qitish va o‘yin texnologiyalari o‘qituvchilarning pedagogik mahoratini oshirishga yordam beradi. Ushbu texnologiyalar o‘quvchilarda ijodiy fikrlash, mustaqil qaror qabul qilish va muammolarni yechish qobiliyatlarini shakllantiradi. Natijada, ta’lim jarayoni yanada samarali va qiziqarli bo‘lib, o‘quvchilarning har tomonlama rivojlanishiga zamin yaratadi.

REFERENCES

1. Abdurahmonova I. A. *Boshlang‘ich ta’limda kreativ kompetensiyalarni rivojlantirish metodikasi*. Toshkent: O‘qituvchi, 2020.
2. Ro‘ziyev S. S. *Innovatsion pedagogik texnologiyalar va kreativlikni rivojlantirish*. Samarqand: SamDU nashriyoti, 2021.
3. Abdullayeva X. X. *Boshlang‘ich sinf o‘qituvchilarida ijodiy yondashuvni shakllantirish*. Farg‘ona: Farg‘ona nashriyoti, 2019.
4. Qosimov B. N. *O‘yin texnologiyalari yordamida o‘quvchilarda kreativlikni rivojlantirish*. Toshkent: Fan, 2022.
5. G‘aniyeva M. T. *Ta’lim jarayonida muammoli o‘qitish texnologiyalari*. Buxoro: BuxDU nashriyoti, 2020.
6. Guilford J. P. *The Nature of Human Intelligence*. New York: McGraw-Hill, 1967.
7. Torrance E. P. *Creativity in the Classroom: What Research Says to the Teacher*. Washington: National Education Association, 1981.
8. Verbitskiy A. A. *Aktivnoe obuchenie v vysshey shkole: Kontekstnyy podkhod*. Moskva: Vysshaya shkola, 1991.
9. Avanesov V. S. *Problemy razvitiya tvorcheskogo myshleniya u studentov*. Moskva: Pedagogika, 1985.
10. Abduqodirova G. A. *Boshlang‘ich sinflarda loyihaviy metodlardan foydalanish*. Qarshi: Nasaf, 2021.